

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yksiköille

Päätöksentekoprosessit ja yhteistyökäytännöt asunnottomien asiakkaiden osalta

Voimassa	1.5.2026 – 30.4.2036
Korvaa	Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan pysyväisohjeen PYSY108, Päätöksentekoprosessit ja yhteistyökäytännöt asunnottomien asiakkaiden osalta 1.5.2016 (HEL 2015-001085)
Luokka	Ydintoiminnot
Asiasanat	Ydintoiminnot, asunnottomuus, päätöksentekoprosessit
Diaarinumero	HEL 2026-006079
Säännökset	Sosiaalihuoltolaki

Sisällys

1 YLEISTÄ	3
2 PÄÄPERIAATTEET ASIAKKUUDEN MÄÄRÄYTYMISESSÄ NUORTEN SOSIAALITYÖSSÄ JA AIKUISSOSIAALITYÖSSÄ	3
2.1 Nykyiset ja viimeisen 12 kk:n aikana asioineet asiakkaat	3
2.2 Ei asiakkuutta 12 kk:een tai kokonaan uudet asiakkaat	3
3 ULKOPAIKKAKUNTALAINEN HELSINGISSÄ	4
3.1 Ulkopaikkakuntalainen oleskelee pysyvästi Helsingissä tai on muuttanut asunnottomaksi Helsinkiin	5
4 ASUMISEN TUEN ASIAKKAAT	5
5 ASUNNOTTOMIEN ASUMISPALVELUIDEN TUETUN ASUMISEN YKSIKÖIHIN HAKEMINEN	6
6 HIETANIEMENKADUN PALVELUKESKUKSEEN HAKEUTUMINEN	6
6.1 Hätmajoituksessa yöpyneet Helsinkiin asunnottomaksi muuttaneet	6
6.2 Ulkopaikkakuntalaiset	7
7 PAPERITTOMIEN JA SEN KALTAISESSA TILANTEISSA ELÄVIEN TILAPÄISEN ASUMISEN PALVELUT	7
7.1 Paperittomien ja sen kaltaisessa tilanteessa elävien henkilöiden ryhmämuotoinen hätmajoitus	8
7.2 Paperittomien ja sen kaltaisessa tilanteessa elävien henkilöiden ja perheiden asunnoissa tapahtuva tilapäinen asuminen	8
8 PÄIHDE- JA RIIPPUVUUSTYÖN ERITYISTEN PALVELUJEN TILAPÄINEN ASUMINEN	9
9 MIELENTERVEYSASIAKKAIDEN ASUMISPALVELUUN HAKEMINEN	9
10 ALLE 65-VUOTIAIDEN YMPÄRIVUOROKAUTISIIN ASUMISPALVELUIHIN HAKEMINEN	10
11 TILAPÄISEEN ASUMISEEN HAKEMINEN	10
12 SAIRAALASSA OLEVAT, JOIDEN OSOITETTA EI PYSTYTÄ IDENTIFIOIMAAN	11
13 VANKILASSA OLEVAT, JOIDEN OSOITETTA EI PYSTYTÄ IDENTIFIOIMAAN	11
14 VANKILASTA VAPAUTUVAT	12
15 TYÖNJAKO SOSIAALIPÄIVYSTYKSEN KANSSA	12
15.1 Perheet ja yksinelävät	12

1 YLEISTÄ

Tämän ohjeversion myötä pysyväisohje on päivitetty lähes kokonaan. Edellinen ohjeversio oli noin kymmenen vuotta vanha. Ohjeesta on poistettu paljon sellaista tietoa, joka on luonteeltaan vanhentunutta, jatkuvasti päivittyvää tai tieto on saatavilla palvelujen muissa sisäisissä ohjeissa. Tässä ohjeversiossa on keskitytty yleisellä tasolla selkeyttämään toimialatasoisia päätöksentekoprosesseja ja yhteistyökäytäntöjä asunnottomien asiakkaiden osalta, jotta heille pystytään tarjoamaan ja kohdistamaan palveluja mahdollisimman oikea-aikaisesti ja tehokkaasti. Lisäksi korostetaan, että työikäisten palveluiden asiakkuudessa olevan erityistä tukea tarvitsevan asiakkaan omatyöntekijänä toimii sosiaalityöntekijä soveltuvista työikäisten sosiaalityön palveluista.

2 PÄÄPERIAATTEET ASIAKKUUDEN MÄÄRÄYTYMISESSÄ NUORTEN SOSIAALITYÖSSÄ JA AIKUISSOSIAALITYÖSSÄ

Tämän luvun mukaan toimitaan silloin, kun on tarve määrittää asunnottomalle asiakkaalle hänen asiakkuudestaan vastaava nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön tiimi. Jokaisen asiakkaan tilanne tulee käydä läpi ensin näiden pääperiaatteiden mukaisesti.

2.1 Nykyiset ja viimeisen 12 kk:n aikana asioineet asiakkaat

Asunnottomaksi jäänyt asiakas säilyy sen nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön tiimin asiakkaana, jonka alueelta hän jää asunnottomaksi, ja jossa hänellä on ollut asiakkuus viimeisen 12 kk:n aikana.

Tämä asiakassuhde ei katkea, vaikka asiakas siirtyy nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön tilapäiseen asumiseen. Mikäli asiakas siirtyy Asumisen tuen (Astu) yksiköihin, siirtyy asiakkuus Astuun.

Vasta vakiintunut, pysyvä asumisratkaisu muuttaa asiakkaan asoinnin osoitteen mukaiseen nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön tiimiin (esimerkiksi oma vuokrasopimus, muuttaminen avio- tai avopuolison luo tai muuten pysyvästi).

Mikäli asunnottomalla nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön asiakkaalla on samanaikaisesti aktiivinen asiakkuus jonkin alueen sosiaalihuollon erityispalvelussa (esim. lastensuojelu, vammaispalvelut jne.), voidaan nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön asiakkuus pitää kyseisellä alueella. Näissä tilanteissa arvioidaan palvelujen järjestämisen näkökulmasta, onko asiakkuuden siirto toiselle alueelle asiakkaan edun mukaista.

2.2 Ei asiakkuutta 12 kk:een tai kokonaan uudet asiakkaat

Jos asunnoton asiakas on ollut poissa asiakkuudesta yli 12 kuukautta tai on kokonaan uusi asiakas, vastaa hänen asoinnistaan se nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön

tiimi, jonka alueella hän itse ilmoittaa kysyttäessä pääasiallisesti ja tosiasiallisesti oleskelevansa / asuvansa / yöpyvänsä hakeutuessaan asiakkaaksi.

Asiakkaalta kysytään seuraavat kysymykset:

1. Millä alueella oleskelet? Jos asiakas ei osaa määrittää tätä, kysytään kysymys 2.
2. Minkä alueen terveysaseman tai muita palveluita käytät? Jos asiakas ei osaa määrittää tätä, kysytään lopuksi kysymys 3
3. Missä palvelupisteessä haluat asioida? Tällöin asiakas itse määrittää asiointipisteensä.

Mikäli asiakas ei pysty kertomaan tarkkaa oleskelualueuttaan tai häntä ei tavoiteta asian tiedustelemiseksi kohtuullisessa ajassa, määritetään asiakkuus vuoronumeroperiaatteella kaikkien nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön tiimien välillä. Vuoronumerojen jakolista löytyy yhteiseltä Teams-kanavalta.

Tiettyjen tilapäisen asumisen yksiköiden osalta asuminen ei määritä nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön tiimiä yksikön osoitteen perusteella. Näitä ovat Hietaniemenkadun tilapäinen asuminen ja hätämajoitus, ostopalveluina hankitut tilapäisen asumisen ja hätä-majoituspalvelut, turvakodit ja päihdehuollon asumispalvelupaikat. Myöskään majoittuminen hotellissa, hostellissa tai vastaavassa ei määritä aikuissosiaalityön tiimiä majoituspaikan osoitteen mukaan. Näissä tilanteissa asiakkaan aikuissosiaalityön tiimi määritetään samaan tapaan kuin muidenkin asiakkaiden kohdalla kysymällä kysymykset ja viimesijaisena vuoronumerolla.

3 ULKOPAIKKAKUNTALAINEN HELSINGISSÄ

Selvitetään ulkopaikkakuntalaisen mahdollisuuksia palata omatoimisesti omalle kotikunnalleen (huomioi sosiaalihuoltolain (SHL) 57 §, kun asiakkaan oleskelu pohjautuu työhön/opiskeluun Helsingissä, jolloin asiakas voi hakea sosiaalipalveluja oleskelukuntansa mukaisesti).

Sosiaalihuollon yleisen järjestämisvastuun perusteella noudatetaan kotikuntaperiaatetta. Sosiaalihuollon järjestämisvastuussa noudatetaan oleskeluperiaatetta, kun sosiaalihuollon tarve on kiireellistä. Tukeen kuuluvat esimerkiksi terveyden ja elinkyvyn säilyttämisen kannalta välttämättömän ravinnon ja asumisen järjestäminen. (SHL soveltamisopas 2024.)

Kela vastaa perustoimeentulotuen myöntämisestä myös silloin, kun tarve on kiireellinen.

Kotipaikkakunnalle matkalippuja tarvitsevien tuen tarve arvioidaan siinä nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön tiimissä, jonne asiakas hakeutuu. Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystys arvioi asian. Jos asiakas kuitenkin hakeutuu

sosiaalipäivystykseen virka-aikana, sosiaalipäivystys määrittää nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaali-työn tiimin vuoronumeroperiaatteella, joka arvioi asiakkaan tilanteen sekä mahdollisen taloudellisen tuen tarpeen.

Kun asiakkaan hakemus arvioidaan nuorten sosiaalityössä tai aikuissosiaalityössä kiireelliseksi, ohjataan asiakas ensisijaisesti hakemaan toimeentulotukea Kelasta. Sosiaalihuollon ammattilaisella on velvollisuus selvittää asiakkaan tilanne ja harkita, mikä tilanteessa on tarkoituksenmukaista.

Kiireellisissä ja välttämättömissä tilanteissa asiakasta avustetaan tyypillisimmin myöntämällä toimeentulotukena esimerkiksi ruoka, välttämättömät lääkkeet tai paluulippu kotipaikkakunnalle, tekemällä päätös hätämajoituksesta (esimerkiksi yksi yö Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa, katso tarkemmin luku 6).

Ulkomaalainen, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa ohjataan asioimaan maahan muuttaneiden erityispalveluihin.

3.1 Ulkopaikkakuntalainen oleskelee pysyvästi Helsingissä tai on muuttanut asunnottomaksi Helsinkiin

Uuden asiakkaan kohdalla tarkistetaan kotikunta tarvittaessa myös VTJ:stä.

Kotikuntalain mukainen kotikunta on voinut jäädä toisen hyvinvointialueen alueelle, esimerkiksi osoitteenmuutosilmoitus on tekemättä / tekeillä, lisäselvityksiä vailla. Tarvittaessa tiedot tarkistetaan soittamalla Digi- ja väestötietovirastoon (DVV) ja neuvotaan/ohjataan muutosilmoituksen tekemisessä.

Ulkopaikkakuntalainen voi olla kirjoilla toisessa Suomen kunnassa, mutta saada palvelunsa maahan muuttaneiden erityispalveluista. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun vastaanottokeskuksesta vasta oleskeluluvan saanut on rekisteröinyt DVV:lle osoitteeseen vastaanottokeskuksen, jossa ei enää tosiasiallisesti asu palveluiden päättämisen jälkeen.

4 ASUMISEN TUEN ASIAKKAAT

Asumisen tuen sosiaalityöntekijät toimivat sosiaalihuoltolain mukaisina omatyöntekijöinä asumisyksiköissä asuville asiakkaille ja tilapäisen asumispalvelun asiakkaille. Jonotyön sosiaaliohjaajat toimivat sosiaalihuoltolain mukaisina omatyöntekijöinä niille tuettuun asumiseen jonottaville asiakkaille, joilla ei ole ollut asiakkuutta nuorten sosiaalityöhön tai aikuissosiaalityöhön vuoteen.

Jos asumisen tuen tuetussa asumisessa asuva joutuu asunnottomaksi, hänen asiakkuutensa siirtyy asumisen tuen jonotyölle. Jos asiakas ei halua hakea uudelleen tuettua asumista tai hän ei ole autettavissa asuttamisen keinoin, siirretään hänen asiakkuutensa nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön tiimille.

Mikäli asiakkuus siirtyy nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön tiimille, tapahtuu siirto hallitusti esimerkiksi yhteisellä siirtoneuvottelulla.

5 ASUNNOTTOMIEN ASUMISPALVELUIDEN TUETUN ASUMISEN YKSIKÖIHIN HAKEMINEN

Asumisen tuen yksikössä tehdään asukasvalinnat tuetun asumisen yksiköihin. Asuminen on vuokrasopimussuhteista. Asunnot ovat kalustettuja ja niissä on astiat (poislukien Brahen asuintalo). Kun asiakas sijoitetaan uutena tuetun asumisen yksikköön, palvelupäätös tehdään Asumisen tuen yksikössä.

Kun asiakas muuttaa Asumisen tuen omiin tai ostopalveluna järjestettäviin asumisyksiköihin, siirtyy sosiaalihuoltolain mukainen omatyöntekijäyksyy Asumisen tuen sosiaalityöntekijälle.

6 HIETANIEMENKADUN PALVELUKESKUKSEEN HAKEUTUMINEN

Hietaniemenkadun palvelukeskus tarjoaa esteetöntä hätämajoitusta ja ympärivuorokautisen tuen tilapäistä asumista täysi-ikäisille asunnottomille helsinkiläisille.

Hätämajoituspalveluita on tarjolla sekä Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa että ostopalveluyksiköissä. Ohjaus kaikkiin hätämajoituksiin tapahtuu palvelukeskuksen kautta. Tarvittaessa voi olla etukäteen yhteydessä palvelukeskukseen. Hätämajoitukseen hakeutuville asiakkaille avataan Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa asiakkuusepisode, mutta asiakkaiden sosiaalityön asiakkuus kuuluu alueelle. Asiakkuuden alueen määräytymisperusteet kuvataan tämän ohjeen luvussa 2. Päätös asumispäivystyksestä eli hätämajoituksessa yöpymisestä tehdään Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa. Hätämajoitus on asiakkaalle maksutonta.

Tilapäistä asumista tarjotaan sekä Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa että ostopalveluyksiköissä. Tilapäisestä asumisesta peritään tulosidonnainen vuorokausiperustainen asiakasmaksu. Tilapäisen asumisen jonoihin hakeutuminen ja tilapäiseen asumiseen sijoittaminen tapahtuu palvelukeskuksen sosiaaliohjaajien kautta. Tilapäisen asumisen ostopalveluyksiköissä ja Hietaniemenkadun palvelukeskuksen tilapäisessä asumisessa asuvien asiakkaiden sosiaalityön asiakkuus on Asumisen tuessa. Heidän asiakkaidensa välitystililt hoitaa maksatus- ja välitystilipalvelut 3 (Malmin toimipiste). Kun tilapäinen asuminen päättyy, määräytyy asiakkuus kuten tämän ohjeen luvussa 2 kuvataan.

6.1 Hätämajoituksessa yöpyneet Helsinkiin asunnottomaksi muuttaneet

Ohjeen lukua 2 sovelletaan myös silloin, kun toisesta kunnasta Helsinkiin on muuttanut asunnottomana henkilö, joka on kirjautunut Digi- ja väestötietovirastossa

helsinkiläiseksi ilman katuosoitetta. Hietaniemenkadun palvelukeskus kirjaa tiedon asiakkaan tietoihin asiakastietojärjestelmään (Apottiin).

6.2 Ulkopaikkakuntalaiset

Ne ulkopaikkakuntalaiset, joilla ei ole mahdollista järjestää välitöntä paluuta kotikuntaansa, voivat majoittua tarvittaessa yhden yön hätämajoituksessa.

7 PAPERITTOMIEN JA SEN KALTAISESSA TILANTEISSA ELÄVIEN TILAPÄISEN ASUMISEN PALVELUT

Paperittomilla henkilöillä tarkoitetaan tässä ohjeessa sellaisia ulkomaalaisia henkilöitä, joilla ei ole kotikuntalaisia (201/1994) tarkoitettua kotikuntaa, jolloin heidän oleskelunsa Suomessa katsotaan tilapäiseksi. Näillä henkilöillä on oikeus välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon kiireellisissä tilanteissa.

Palveluiden järjestäminen perustuu oleskeluperiaatteeseen (Sosiaalihuoltolaki 12§). Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala vastaa Helsingissä oleskelevien paperittomien palveluista. Oleskelu määritellään asiakkaalta kysymällä. Viitteitä oleskelusta voi antaa esimerkiksi vastaanottokeskus, jossa henkilö on aikaisemmin majoittunut, tai muut tilapäinen majoitusratkaisu, jossa henkilö pääasiallisesti yöpyy tai on yöpynyt.

Oleskelun ei kuitenkaan tulisi määräytyä sillä perusteella, mikä hyvinvointialue järjestää palveluita. Jokaisella hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää alueellaan oleskeleville välttämätön huolenpito ja toimeentulo. Mikäli asiakas on ohjattu toisen kunnan alueelta, tulee ensisijaisesti selvittää mahdollisuutta palata siihen kuntaan, jossa oleskelu on pääsääntöisesti tapahtunut, mikäli vain mahdollista. Mikäli tätä mahdollisuutta ei ole, tulee välttämätön huolenpito oleskelukunnan eli Helsingin järjestettäväksi.

Esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentokentältä tavatuista sosiaalihuollon tarpeessa olevista henkilöistä ja heidän kiireellisistä palvelutarpeistaan vastaa Vantaa-Keravan hyvinvointialue.

Paperittomien aikuisten ja perheiden sosiaalihuoltolakiin perustuvat palvelut järjestetään keskitetysti Maahan muuttaneiden erityispalveluista. Palveluiden järjestäminen perustuu sosiaalihuollon ammattilaisen tekemään yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin, jossa arvioidaan kunkin asiakkaan välttämättömäksi katsottujen palveluiden tarve.

Palveluiden myöntämisestä ja/tai epäämisestä tehdään aina kirjallinen, valituskelpoinen päätös. Asiakkaalle nimetään aina palvelutarpeen arvioinnista ja palveluprosessista vastaava omatyöntekijä, joka voi olla sosiaaliohjaaja tai erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai aikuisen ollessa kyseessä omatyöntekijänä toimii sosiaalityöntekijä.

7.1 Paperittomien ja sen kaltaisessa tilanteessa elävien henkilöiden ryhmämuotoinen hätämajoitus

Aikuisille henkilöille, joilla ei ole kotikuntalain tarkoittamaa kotikuntaa, järjestetään tilapäisen asumisen palveluina (SHL 21§) ryhmämuotoista päihteetöntä hätämajoitusta. Hätämajoitus on yön yli turvattavaa majoitusta.

Hätämajoitukseen hakeudutaan ensisijaisesti arkisin virka-aikana Maahan muuttaneiden erityispalveluiden kautta, jossa palvelutarve arvioidaan sosiaalihuollon ammattilaisen toimesta. Muina aikoina hätämajoitukseen voi hakeutua itsenäisesti ja palvelutarve arvioidaan viipymättä heti seuraavina arkipäivinä.

Sosiaalihuollon ammattilainen tekee aina kirjallisen, valituskelpoisen päätöksen palveluiden myöntämisestä ja/tai sen epäämisestä.

Palvelutarpeen jatkumista seurataan tiiviisti säännöllisesti ja asiakkaan kanssa työskentelyn tavoitteena on löytää kestävämpiä majoitusratkaisuja samanaikaisesti oleskelun laillistamisen edistämisen kanssa joko Suomessa, henkilön kotimaassa tai maassa, jossa henkilöllä on jo oleskelulupa tai -oikeus.

Hätämajoitus on asiakkaalle maksutonta.

7.2 Paperittomien ja sen kaltaisessa tilanteessa elävien henkilöiden ja perheiden asunnoissa tapahtuva tilapäinen asuminen

Sellaisissa tilanteissa, joissa paperittoman henkilön majoituksen turvaamisen katsotaan olevan välttämätöntä ympärivuorokautisesti ja itsenäisesti, hänelle järjestetään tilapäisen asumisen (SHL 21§) palvelua asunnoissa.

Lapsiperheiden asumisen järjestämisen asunnoissa katsotaan aina olevan välttämätöntä, jos perhe ei pysty tai heillä ei ole käytössään varoja järjestää asumista itsenäisesti. Lisäksi aikuisten majoitusta voidaan järjestää asunnoissa esimerkiksi tilapäiseen tai pysyvään terveydentilaan tai sosiaalisiin olosuhteisiin liittyvistä syistä tai erilaisten muiden välttämättömien palveluiden turvaamiseksi (esimerkiksi kotihoito, palliativinen hoito).

Palveluihin hakeudutaan Maahan muuttaneiden erityispalveluiden kautta virka-aikaan. Iltaisin ja viikonloppuisin lapsiperheiden majoitustarpeet turvaa sosiaali- ja kriisipäivystys ja jatkoasiointi ohjataan Maahan muuttaneiden erityispalveluihin.

Välttämättömyyden arviointi tehdään tarvittaessa monialaisesti tarvittavien ammattilaisten kuten terveydenhuollosta vastaavan viranomaisen kanssa.

Palvelutarpeen arvioi asiakkaan omatyöntekijä, joka voi olla sosiaaliohjaaja tai erityisen tuen tarpeessa olevan henkilön ollessa kyseessä omatyöntekijänä toimii sosiaaliohjaaja.

Sosiaalihuollon ammattilainen tekee aina kirjallisen, valituskelpoisen päätöksen palveluiden myöntämisestä ja/tai sen epäämisestä.

Palvelutarpeen jatkumista seurataan tiiviisti ja säännöllisesti ja asiakkaan kanssa työskentelyn tavoitteena on löytää kestävämpiä majoitusratkaisuja samanaikaisesti oleskelun laillistamisen edistämisen kanssa joko Suomessa, henkilön kotimaassa tai maassa, jossa henkilöllä on jo oleskelulupa tai -oikeus.

Palvelu on asiakkaalle maksutonta.

8 PÄIHDE- JA RIIPPUVUUSTYÖN ERITYISTEN PALVELUJEN TILAPÄINEN ASUMINEN

Päihde- ja riippuvuustyön erityisten palvelujen asumispalveluita voidaan tarjota palvelutarpeen arvion perusteella täysi-ikäisille päihdeettömyyteen pyrkiville helsinkiläisille, jotka ovat asunnottomia tai asuvat olosuhteissa, jotka eivät tue toipumista. Asumispalvelut ovat kuntouttavaa päihdeetöntä asumista ja niihin ohjataan ensisijaisesti laitostuntoutus-jaksojen jatkokuntoutuksena. Asuminen on määräaikaista ja sen pituus määrittyy yksilöllisesti noin 6–12 kuukautta. Asumispalvelut ovat sosiaalihuoltolain 21 ja 24 a §:n mukaista palvelua.

Päihde- ja riippuvuustyön erityisten palvelujen tilapäiseen asumiseen ohjaamisesta vastaavat päihde- ja riippuvuustyön palvelutarpeen arviointia tekevät yksiköt: päihdepoliklinikat, Nuorten päihdepalvelu Pysäkki, Jelpi, päihdepalvelujen jälkikuntoutus sekä korvaushoidon ostopalveluissa, korvaushoidon tarpeen arvioinnissa ja HUS-riippuvuuspsykiatrian hoidossa olevien osalta päihdepalvelujen nimetty sosiaalityöntekijä. Tavoitteena on, että asiakkaalla on nimettynä päihdepalvelujen vastuutyöntekijä ennen asumispalveluun ohjaamista ja asiakkaalla on tukena päihdetyöstä vastaava työntekijä koko päihdekuntoutusprosessin ajan. Erityistilanteissa Hietaniemenkadun palvelukeskuksen sosiaaliohjaajat voivat ohjata päihdeettömiin asumispalveluihin. Asiakkaan omatyöntekijä voi olla joko päihde- ja riippuvuustyön erityisistä palveluissa tai aikuissosiaalityössä.

Mikäli asiakas jää asunnottomaksi päihde- ja riippuvuustyön erityisten palvelujen asumispalvelun alaisista yksiköistä ja hänelle on tarpeen määrittää omatyöntekijä aikuissosiaalityöstä, asiakkuus määrittyy tämän ohjeen luvun 2 mukaisesti.

9 MIELENTERVEYSASIAKKAIDEN ASUMISPALVELUUN HAKEMINEN

SAS-toiminta (selvitys, arviointi, sijoitus) on asiakkaan hoidon ja palvelujen tarpeen selvittelyä ja sijoittamisen prosessi tilanteessa, jossa asiakas tarvitsee mielenterveysasiakkaiden asumispalvelua. SAS-prosessin osat ovat SAP-toiminta, SAS-ratkaisu ja sijoitus.

SAS-prosessi käynnistetään, mikäli asiakas tarvitsee tukea ja apua asumisessa mielenterveydellisistä perusteista. SAP-toiminnassa määritetään asiakkaan palvelutarpeet monialaisesti. Lääkäri, sosiaalityöntekijä ja omahoitaja (omatyöntekijä) laativat kukin oman lausuntonsa. Arvio asumispalvelun tarpeesta tehdään erilliselle lomakkeelle, jossa kuvataan asiakkaan toimintakykyä arjen toiminnoissa, tuen tarvetta, sairauden aiheuttamaa toiminnanvajausta ja kuntoutusmahdollisuuksia. SAP-ryhmä tekee yhteisen arvion asiakkaan tulevasta asumispalvelumuodosta. Vaihtoehdot ovat koti, jälleen-vuokrausasuminen, tuettu asuminen, yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen.

Arvio asumispalvelun tarpeesta, mielenterveysasiakkaiden hakemus, voi tulla sairaalasta, avohoidosta tai Sotepen muusta palvelusta. Hakemuksen voi täyttää ammattilainen, joka parhaiten tuntee asiakkaan tilanteen. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa palveluihin, jotka edellyttävät muuttamista ja sisältävät sekä asumisen että palvelut. SAS-prosessissa arvioidaan aluksi asiakkaan palvelun tarve. Ratkaisu tehdään SAP-työryhmän arvion ja muun käytettävissä olevan tiedon perusteella.

10 ALLE 65-VUOTIAIDEN YMPÄRIVUOROKAUTISIIN ASUMISPALVELUIHIN HAKEMINEN

Asiakkaan omatyöntekijä tekee alle 65-vuotiaan asiakkaan osalta palvelutarpeenarvion. Ennen SAS-prosessin aloittamista aikuissosiaalityöstä, vammaistyöstä tai muusta toimintayksiköstä nimetty omatyöntekijä ja asiakasohjauksen asiakasohjaaja kartoittavat yhteistyössä, onko olemassa mahdollisia avohuollon tukitoimia asiakkaan tukemiseksi. Mikäli tukitoimet eivät ole riittävät tai mahdollisia, tehdään hakemus ”Arvio ympärivuorokautisen hoivan tarpeesta.” Hakemiseen liittyvän asiakkaan kuulemisen, lausunnon kirjoittamisen ja eri toimijoiden lausuntojen hankkimisen hoitavat omatyöntekijä ja asiakasohjauksen asiakasohjaaja yhteistyössä. Alle 65-vuotiaiden ympärivuorokautisen hoivan tarpeessa olevien osalta palvelupäätökset (SHL 21 § ja 22 §) tehdään Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalveluiden Arviointitoiminnassa.

11 TILAPÄISEEN ASUMISEEN HAKEMINEN

Tässä kappaleessa tilapäisellä asumisella tarkoitetaan nuorten palvelut ja aikuissosiaalityön tilapäinen asuminen -tiimin alaista toimintaa. Päihde- ja riippuvuustyön erityisten palvelujen tilapäisen asumisen osalta katso luku 6.

Tilapäinen asuminen on sosiaalihuoltolain 21 §:n edellyttämä viimesijainen asumisratkaisu. Sen järjestäminen liittyy erilaisiin kriisitilanteisiin ja tavoitteena on aina siirtyminen pysyvämpään asumismuotoon. Tilapäistä asumista järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisensa

järjestämisessä. Kohderyhmänä ovat helsinkiläiset asunnottomat tai asunnottomaksi jäävät lapsiperheet, yksinasuvat ja pariskunnat. Tilapäinen asuminen on päihteetöntä.

Helsingin kaupunki tarjoaa tilapäistä asumista yli 18-vuotiaille omana toimintana ja yksityisillä palveluntuottajilla. Palvelulähetteet tilapäisen asumisen tiimiin tehdään Apotin kautta nuorten palveluiden ja aikuissosiaalityön tiimeistä, asumisen tuen jonotyöryhmästä, gerontologisesta sosiaalityöstä ja asiakasohjausyksiköstä. Hakemus tehdään Apotissa asunnottomien asumispalvelu -nimiseen palveluun.

Tilapäisen asumisen prosessista on erillinen ohjeensa.

Omatyöntekijyys säilyy koko tilapäisen asumisen ajan omatyöntekijällä tai sillä sosiaalityöntekijällä tai sosiaaliohjaajalla, joka on tehnyt esityksen tilapäiseen asumiseen. Tilapäisen asumisen työntekijät tekevät yhteis- ja työparityötä esityksen tehneen työntekijän kanssa.

12 SAIRAALASSA OLEVAT, JOIDEN OSOITETTA EI PYSTYTÄ IDENTIFIOIMAAN

Jos Helsingissä sairaalassa oleva asiakas tarvitsee täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea tai aikuissosiaalityötä, eikä hänen oleskelu- tai asuinosoitettaan voida määrittää tarkasti, noudatetaan vastuutiimin määrittämiseksi tämän ohjeen lukua 2.

13 VANKILASSA OLEVAT, JOIDEN OSOITETTA EI PYSTYTÄ IDENTIFIOIMAAN

Mikäli asiakas vaihtaa osoitettaan Helsingissä vankilassa olon aikana, aikuissosiaalityön tiimi ei muutu. Vankilassa olon aikana kotikuntaa ei saa yleensä vaihtaa. Henkilön kotikunta ei muutu, jos hän on vankilassa muussa kunnassa kuin kotikunnassaan.

Vangin kotikunta voi vaihtua vain seuraavissa tilanteissa:

- Vangin perhe muuttaa toiselle paikkakunnalle. Silloin myös vangin kotikunta vaihtuu.
- Vanki siirtyy toisen paikkakunnan vankilaan opiskelun takia. Opiskelupaikka sijaitsee vankilan ulkopuolella ja opiskelu kestää yli vuoden.
- Koevapaudessa oleva vanki muuttaa toiselle paikkakunnalle. Muuton tärkein syy on perhesuhteet, työ, toimeentulo tai opiskelu. Asuminen toisella paikkakunnalla on tarkoitettu pysyväksi.

Vankilassa oleva asunnoton asiakas, jonka oleskelu- tai asuinosoitetta ei voida määrittää, noudatetaan seuraavaa aikuissosiaalityön tiimien työnjakoa.

Vankila	Asiointialue
Hämeenlinnan ja Keravan vankilat	Länsi
Vanha Vaasan oikeuspsykiatrinen sairaala ja Jokelan vankila	Pohjoinen
Helsingin ja Suomenlinnan vankilat	Etelä
Riihimäen ja Vantaan vankilat	Itä

Suomessa vankilassa ilman kotipaikkakuntaa olevat ulkomaalaiset asioivat sillä paikkakunnalla, jossa vankila sijaitsee. Helsingissä tämä koskee ainoastaan Helsingin vankilaa ja Suomenlinnan vankilaa. Muistathan tarkistaa, kuuluuko asiakkuus maahan muuttaneiden erityispalveluiden paperittomien tiimiin. Mikäli ei kuulu, noudatetaan tämän ohjeen lukua 2.

14 VANKILASTA VAPAUTUVAT

Jos vapautuvalla vangilla on asunto, asioi hän osoitteensa mukaisessa nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön tiimissä tai asumisen tuessa, jos hänen asuntonsa on sen vastuulle kuuluvissa yksiköissä.

Jos vapautuva vanki on asunnoton, eikä hänellä ole ollut asiakkuutta nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön tiimissä juuri ennen vankilaan joutumistaan, asioi hän tulevan oleskeluosoitteensa mukaisessa aikuissosiaalityön tiimissä. Mikäli hänellä on ollut sosiaalitoimen asiakkuus juuri ennen vankilaan joutumistaan, hän palaa kyseisen nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön tiimin asiakkuuteen vankilasta asunnottomaksi vapauduttuaan. Mikäli vankeus kestää yli vuoden eikä asiakkuutta ole ollut yli vuoteen, noudatetaan tämän ohjeen lukua 2.

15 TYÖNJAKO SOSIAALIPÄIVYSTYKSEN KANSSA

Peruseriaate: Asunnottomien, kuten muidenkin asiakkaiden asiat hoidetaan virka-aikana nuorten sosiaalityön tai aikuissosiaalityön ja ikääntyneiden palveluiden tiimeissä ja virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystyksessä. Asunnottoman asiakkaan vastuutiimi nuorten sosiaalityössä tai aikuissosiaalityössä määrättyy tämän ohjeen luvun 2 mukaisesti.

15.1 Perheet ja yksinelävät

Sosiaalipäivystys vastaa virka-ajan ulkopuolella kaiken ikäisten sekä kunnassa asuvien että kunnassa oleskelevien (ulkopaikkakuntalaiset sekä ulkomaalaiset) päivystyksellisen sosiaalihuollon tarpeen arvioinnista sekä tarvittavista toimenpiteistä

(esimerkiksi majoitus seuraavaan arkipäivään). Virka-aikana sosiaalipäivystys ohjaa mahdolliset yhteydenotot lastensuojeluun, nuorten sosiaalityöhön tai aikuissosiaalityöhön sekä ikääntyneiden palveluihin.

LISÄTIEDOT

Aikuissosiaalityön päällikkö (Aikuisten sosiaalityö)

Johtava sosiaalityöntekijä (Etelän aikuissosiaalityö 2)

Asumisen tuen päällikkö

Johtava sosiaalityöntekijä (Tilapäinen asuminen)

Psykososiaalisen työn päällikkö

Arviointipäällikkö

Aikuissosiaalityön päällikkö (Maahan muuttaneiden erityispalvelut)

Johtava sosiaalityöntekijä (Paperittomien tilapäisen asumisen palvelut)

ALLEKIRJOITUS

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan Perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja
toimialajohtaja